



**Buck
Consultants
International**

Belang van functionele logistieke activiteiten voor de provincie Limburg



Uitgevoerd in opdracht van:
Provincie Limburg

Nijmegen, 4 juni 2014

Inhoudsopgave

Blz.

Hoofdstuk 1	Logistiek: meer dan vervoer en opslag	1
1.1	Functionele logistieke activiteiten in alle sectoren	1
1.2	Functionele logistiek: verschil met sectorale aanpak	3
1.3	Waarde functionele logistiek voor Provincie Limburg	5
Hoofdstuk 2	Waarde logistieke functie Limburg in 2010	7
2.1	Eén op acht werknemers heeft een functioneel logistiek beroep	7
2.2	Toegevoegde waarde functionele logistiek 2010	10
2.3	Ketenmanagement van belang naast transport en overslag	11
2.4	Functionele logistiek in topsectoren Limburg 2010	13
2.5	Conclusies waarde functionele logistiek Limburg in 2010	14
Hoofdstuk 3	Waarde logistieke functie Limburg in 2013	17
3.1	Ruim 12,4% aan functionele logistiek in Limburg in 2013	17
3.2	Toegevoegde waarde functionele logistiek in 2013	19
3.3	Functionele logistiek in topsectoren Limburg 2013	20
3.4	Conclusies waarde functionele logistiek Limburg in 2013	21
Bijlage 1	Lijst logistieke beroepen	24

Hoofdstuk 1 **Logistiek: meer dan vervoer en opslag**

1.1 Functionele logistieke activiteiten in alle sectoren

Met de haven van Rotterdam, de luchthaven Schiphol en de Europese distributiecentra in Noord-Brabant en Limburg staat Nederland al decennia lang bekend als de toegangspoort van en naar Europa. De logistieke sector in vooral Zuid-Nederland is dan ook sterk ontwikkeld, met verschillende transport- en overslagbedrijven die in de afgelopen jaren steeds meer zijn uitgegroeid tot allround logistieke dienstverleners. Naast deze op fysiek transport georiënteerde bedrijven is er ook een groot aantal bedrijven dat zich op logistieke dienstverlening richt, zoals expediteurs, cargadoors en vrachtagenten. Al deze bedrijven vormen samen de sector Vervoer en Opslag in de Nederlandse economie. De activiteiten in deze sector (alle bedrijven met de CBS-SBI 2008 code 49 t/m 53) worden traditioneel vaak gezien als een maatstaf voor de waarde van de sector logistiek voor de Nederlandse economie.

Echter, deze maatstaf geeft maar een beperkt beeld van de waarde van alle logistieke activiteiten in Nederland. Er zijn grote logistieke dienstverlenende bedrijven in de sector vervoer en opslag, zoals DSV, Geodis of DHL, maar logistiek is ook een functionele bedrijfsactiviteit die in bijna elk bedrijf in Nederland voorkomt. Logistieke activiteiten komen bijvoorbeeld voor in de industrie, handel, bouw, detailhandel of elders. Een behoorlijk aantal industriële of handelsbedrijven in Nederland doet een groot deel van hun logistieke activiteiten nog (deels) zelf, en heeft hiervoor vaak eigen logistieke medewerkers in dienst. Productiebedrijven als SABIC, Xerox en Rockwool zijn hier in de provincie Limburg voorbeelden van, naast de aanwezige groothandel en detailhandel. De waarde van deze functionele logistieke activiteiten buiten de sector Vervoer en Opslag om werd tot voor kort echter niet meegerekend in de logistieke statistieken. Om de waarde van alle logistieke activiteiten voor de Nederlandse economie juist in te kunnen schatten, zouden deze functionele logistieke activiteiten ook moeten worden meegerekend.

In 2011/2012 hebben BCI en TNO in samenwerking met CBS een nieuwe rekenmethode binnen de opdracht Monitor Logistiek Sectorhuis opgesteld. Hierbij is via een functionele aanpak de logistieke werkgelegenheid in kaart gebracht. De gehanteerde aanpak is gebaseerd op de waarde van alle logistieke activiteiten bij bedrijven in Nederland, op basis van logistieke beroepen. Bij deze aanpak worden ook logistieke activiteiten meegerekend bij bedrijven in sectoren die logistiek niet als hoofdactiviteit kennen, bijvoorbeeld in de industrie, groothandel, detailhandel en bouwnijverheid. Deze 'functionele' aanpak verschilt fun-

damenteel van de sectorale aanpak die traditioneel gehanteerd wordt door het CBS en andere instanties bij dit soort onderzoeken. Hierbij wordt alleen de waarde van activiteiten bij dienstverlenende bedrijven in de sector Vervoer en Opslag berekend. Het gaat bij deze nieuwe functionele aanpak om de waarde van activiteiten binnen alle beroepen waarin tenminste deels logistieke activiteiten worden verricht. In vrijwel alle sectoren van de Nederlandse economie kunnen mensen een logistiek beroep hebben, en dus vanuit hun functie logistieke activiteiten verrichten. Een aantal voorbeelden:

- Een vrachtwagenchauffeur bij een transportbedrijf heeft (uiteraard) een functioneel logistiek beroep, en deze arbeidsplaats wordt ook meegerekend in de sector Vervoer en opslag. Dit beroep staat linksboven in de matrix van figuur 1.1.
- Een administratief medewerker bij een transportbedrijf heeft **geen** functioneel logistiek beroep, maar deze arbeidsplaats wordt **wel** meegerekend in de sector Vervoer en opslag omdat hij werkt bij een bedrijf in deze sector. Dit beroep staat rechtsboven in de matrix van figuur 1.1.
- Een vrachtwagenchauffeur bij de HEMA, een logistiek manager bij DSM, een medewerker goederenontvangst in een ziekenhuis of een vakkenvuller in een supermarkt heeft (deels) **wel** een functioneel logistiek beroep, maar deze arbeidsplaats wordt **niet** meegerekend in de sector Vervoer en opslag. De reden is dat deze mensen niet werken bij een bedrijf in deze sector. Dit beroep staat links beneden in de matrix van figuur 1.1.

De functionele logistieke beroepen zijn te plaatsen binnen het logistieke sectorhuis concept. Het logistieke sectorhuis is in 2007-2008 ontworpen om de waarde van de logistieke functie voor Nederland in kaart te brengen. Het sectorhuis geeft op een aansprekende visuele wijze weer dat logistieke activiteiten in Nederland meer betreffen dan alleen transport, overslag, opslag- en expeditie-diensten. Het sectorhuis telt 5 categorieën voor de logistieke functie in Nederland, met de categorieën 1, 2 en 4 als directe logistieke activiteiten, en categorie 3 en 5 als indirecte logistieke activiteiten:

- 1 **Transport en overslag:** dit betreft alle fysieke distributie activiteiten gericht op transport en overslag van goederen, over de weg, via spoor en binnenvaart, door de lucht, over zee en via buisleidingen.
- 2 **Opslag en warehousing:** dit betreft alle opslag-, laad/los- en handlingsactiviteiten, vaak in een distributiecentrum uitgevoerd.
- 3 **Value Added Logistics and Value Added Services (VAL/VAS):** dit betreft alle specifieke waardetoevoegende activiteiten die door een dienstverlener na de primaire productie worden uitgevoerd. Voorbeelden van deze activiteiten zijn: etikettering/labelling, ompakken, toevoegen van onderdelen bundelen, assemblage, mengen van producten, uitvoeren van retourafhandeling/douaneactiviteiten/reparaties van producten/kwaliteitscontroles/call center diensten/administratieve diensten.
- 4 **Ketenregie/management:** dit zijn alle management- en planningsactiviteiten op het gebied van logistiek, gericht op besturing en beheersing van de goederenstromen. Dit kan transportplanning en –administratie zijn, maar ook complexere logistieke management activiteiten zoals in logistieke control towers wordt uitgevoerd. Ketenregie/management is dus een breed begrip.
- 5 **Logistieke supportdiensten:** dit zijn alle ondersteunende activiteiten voor de uitvoering van logistieke activiteiten, zoals diensten op het gebied van leasing, accountancy, uitzenden van werknemer, onderhoud/beheer, verzekeringen, marketing, banken, IT

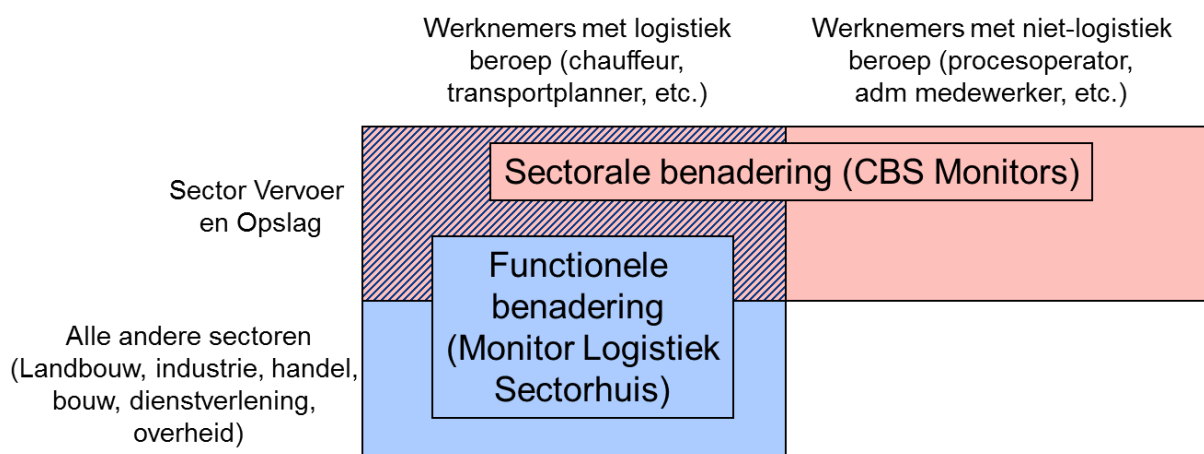
hard/software, material handling, juridisch, consultancy en advies, douane, certificering en beveiliging.

Het concept van het logistiek sectorhuis is in de laatste vijf jaar breed geaccepteerd binnen Nederland, en wordt onder andere door het kennisinstituut DINALOG gebruikt om het integrale belang van logistiek voor de Nederlandse economie aan te duiden. De definitie van de logistieke beroepen is samengesteld in overleg met het Ministerie van Economische Zaken en DINALOG. In dit onderzoek worden de functionele logistieke activiteiten onderverdeeld in de directe activiteiten (1) transport en overslag, (2) warehousing en opslag en (4) ketenregie/management. De indirecte logistieke activiteiten zijn niet meegenomen in dit onderzoek omdat ze op basis van de beroepstitel niet eenduidig als logistiek beroep zijn aan te duiden. Een voorbeeld: een procesoperator kan werkzaam zijn in de industrie of bij een logistieke dienstverlener als deze repareert en assembleert. In het eerste geval heeft hij zeker geen functionele logistieke beroep, maar in het tweede geval wel (er worden VAL activiteiten verricht). We weten echter niet waar de procesoperators werken, en daarom is ervoor gekozen deze activiteiten niet deels als functionele logistiek mee te rekenen.

1.2 Functionele logistiek: verschil met sectorale aanpak

Het verschil tussen de traditionele sectorale aanpak en de nieuw functionele aanpak voor het berekenen van de waarde van logistieke activiteiten voor Nederland wordt nader toegelicht in onderstaande figuur 1.1.

Figuur 1.1 Verschil tussen functionele en sectorale aanpak voor bepaling waarde logistieke sector Nederland



In de huidige sectorale benadering (in rood in figuur 1.1) wordt de sector Logistiek gezien als alle werknemers in de sector Vervoer en Opslag. Dit wordt jaarlijks bijgehouden in de

LISA database. In 2013 waren er 410.580 werknemers bij bedrijven in de sector Vervoer en Opslag in Nederland, dit was 5,1% van het totaal van ruim 8 miljoen werknemers (8.017.140 werknemers precies). In 2010 waren er nog 423.480 werknemers in de logistiek, dit was 5,2% van het totaal van 8.127.830 werknemers. In tabel 1.1 staat een overzicht.

Tabel 1.1 Ontwikkeling werkgelegenheid in sector Vervoer en opslag vs. algemeen voor Nederland

Werkgelegenheid in arbeidsplaatsen	2010	2013	% verandering
Werkgelegenheid in sector H - Vervoer en Opslag	423.480	410.580	-3,0%
Werkgelegenheid in heel Nederland	8.127.830	8.017.140	-1,4%

Het aantal werknemers in de sector Vervoer en Opslag in Nederland daalde 3,0% in 2010-2013, terwijl het hele werknemersbestand in Nederland met 1,4% daalde. De daling van de werkgelegenheid in de sector Vervoer en Opslag was de afgelopen 3 jaar hiermee dubbel zo hoog dan het Nederlandse gemiddelde. Dit laat zien dat de sector behoorlijk last had van de economische crisis.

Dezelfde berekening kan gemaakt worden voor de provincie Limburg. In 2013 waren er 27.020 werknemers bij bedrijven in de sector Vervoer en Opslag in Limburg, dit was 5,3% van het totaal van 514.240 werknemers. In 2010 waren er nog 28.650 werknemers in de sector Vervoer en Opslag, dit was 5,4% van het totaal van 531.360 werknemers. In tabel 1.2 staat een overzicht.

Tabel 1.2 Ontwikkeling werkgelegenheid in sector Vervoer en opslag vs. algemeen voor Limburg

Werkgelegenheid in arbeidsplaatsen	2010	2013	% verandering
Werkgelegenheid in sector H - Vervoer en Opslag	28.650	27.020	-5,6%
Werkgelegenheid in heel Limburg	531.360	514.240	-3,2%

Het aantal werknemers in de sector Vervoer en Opslag in Limburg daalde 5,6% in 2010-2013, terwijl het hele werknemersbestand in Nederland met 3,2% daalde. De daling van de werkgelegenheid in de sector Vervoer en Opslag was de afgelopen 3 jaar hiermee 75% hoger dan het Limburgse gemiddelde. Ook in Limburg had de sector Vervoer en Opslag dus te maken met een teruggang in werkgelegenheid door de economische crisis.

In de nieuwe functionele benadering wordt gerekend met alle werknemers met een logistiek beroep in Nederland. Voor het bepalen van het aantal werknemers met een logistiek beroep is in samenwerking met het CBS een nieuwe berekeningsmethode ontworpen en toegepast. De methode is gebaseerd op het gebruik van resultaten uit de Enquête Beroeps Bevolking (EBB) van het CBS, dat elk jaar gehouden wordt. Per beroep uit deze enquête is bepaald of dit een compleet logistiek beroep was (100%), een grotendeels logistiek beroep (90%), deels een logistiek beroep (50%), een ander beroep met logistieke elementen (10%) of een ander beroep zonder logistieke elementen (0%). De complete lijst met logistieke beroepen is in bijlage 1 te vinden.

Het resultaat voor het jaar 2010 uit de BCI/TNO studie voor de Nederlandse economie was dat 1.937.000 personen in Nederland tenminste een deel van hun dagelijkse activiteiten

besteden aan logistiek. De zwaarte van deze logistieke activiteiten per persoon was echter verschillend:

- 523.000 personen besteedden 100% van hun arbeidstijd aan logistieke activiteiten, en hadden dus een 100% logistiek beroep in 2010.
- 91.000 personen besteedden 90% van hun arbeidstijd aan logistieke activiteiten, en hadden dus een grotendeels logistiek beroep in 2010.
- 214.000 personen besteedden 50% van hun arbeidstijd aan logistieke activiteiten, en hadden dus voor ongeveer de helft van een werktijd een logistiek beroep.
- 1.109.000 personen besteedden 10% van hun arbeidstijd aan logistieke activiteiten, en hadden dus logistieke elementen in een grotendeels ander beroep.

Met deze uitkomsten kan de totale functionele logistieke werkgelegenheid in arbeidsplaatsen Nederland worden berekend. Hierbij worden de 100% beroepen voor 100% meegenomen, de 90% beroepen voor 90% etc. Als deze berekening uitgevoerd wordt waren er 821.300 arbeidsplaatsen in 2010 die besteed wordt aan functionele logistieke activiteiten in Nederland, door 1.937.000 personen. Van deze 1.937.000 personen hebben 614.000 personen voor 90% of 100% een logistieke baan, en 1.323.000 personen voor 10% of 50% een logistieke baan. Deze arbeidsplaatsen betreffen alle banen, zowel voltijds als parttime. Deze personen werken zowel bij logistieke dienstverleners als bij detailhandel, groothandel, industrie, bouw, ziekenhuizen, etc. In feite kan gesteld worden dat er omgerekend 821.300 Nederlandse arbeidsplaatsen voor 100% worden gevuld met functionele logistieke activiteiten, waarbij deze arbeidsplaatsen zelf fulltime of parttime kunnen zijn. Deze functionele logistieke werkgelegenheid was 11,1% van de totale werkgelegenheid in Nederland in 2010 die meegenomen is in de EBB enquête (in totaal 7.417.000 personen). Dit is ruim 2 maal zo hoog als het aandeel van 5,1% van de sector Vervoer en Opslag in de Nederlandse werkgelegenheid in 2010.

1.3 Waarde functionele logistiek voor Provincie Limburg

De functionele werkgelegenheid is berekend voor heel Nederland in 2010, maar was niet per provincie bekend. Ook waren er tot dit onderzoek geen resultaten voor Nederland of provincies voor 2013 bekend.

De Provincie Limburg heeft aan Buck Consultants International gevraagd om voor de provincie Limburg de functionele logistieke werkgelegenheid in kaart te brengen, voor zowel het jaar 2010 als voor het laatste jaar 2013. BCI heeft dit gedaan op basis van de resultaten uit de Enquête Beroeps Bevolking (EBB) voor 2010, gecombineerd met de door de provincie beschikbaar gestelde gedetailleerde provinciale arbeidsmarktgegevens voor 2010 en 2013. Op deze wijze is de functionele logistieke werkgelegenheid voor 2010 berekend. Deze is door vertaald naar 2013 op basis van de ontwikkelingen in de provinciale arbeidsmarkt.

In dit onderzoek wordt gerekend met het aantal arbeidsplaatsen, en dit betreft zowel voltijds als parttime arbeidsplaatsen.

Deze rapportage bevat de resultaten van deze analyse van de functionele logistieke werkgelegenheid in de provincie Limburg, tevens onderverdeeld naar de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Hierbij is het volgende in kaart gebracht voor 2010 en 2013.

Tabel 1.3 Functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg in kaart gebracht in dit onderzoek

Functionele logistieke werkgelegenheid	2010	2013
.... voor alle sectoren, in aantal arbeidsplaatsen	Ja, par. 2.1	Ja, par. 3.1
.... voor alle sectoren, in toegevoegde waarde	Ja, par. 2.2	Ja, par. 3.2
.... voor alle sectoren, voor categorieën sectorhuis in aantal arbeidsplaatsen	Ja, par. 2.3	Nee
.... voor zeven topsectoren, in aantal arbeidsplaatsen	Ja, par. 2.4	Ja, par. 3.3

Voor alle sectoren is voor 2010 en 2013 het aantal arbeidsplaatsen en de toegevoegde waarde van de functionele logistieke werkgelegenheid bepaald. Dit is voor zowel Limburg als provincie als voor de drie COROP regio's binnen Limburg gedaan. Ook is het aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen bepaald voor alle zeven voor Limburg relevante topsectoren. Deze zeven topsectoren zijn Logistiek, Agro & Food, Chemie, Health & Life Sciences, Hi-Tech & Materialen, Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Energie. Het enige wat alleen voor 2010 bepaald is, is de onderverdeling van het aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen naar de drie categorieën van het sectorhuis. Deze drie categorieën zijn transport en overslag, opslag en warehousing en ketenmanagement. Deze onderverdeling kan niet voor 2013 gemaakt worden, omdat de ontwikkeling van functionele logistieke arbeidsplaatsen in deze categorieën tot nu toe nog niet berekend is.

Hoofdstuk 2 bevat de resultaten voor de functionele werkgelegenheid in Limburg voor het jaar 2010, en hoofdstuk 3 voor 2013. In beide hoofdstukken worden aan het eind conclusies getrokken betreffende het belang van de functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg in dat jaar.

Hoofdstuk 2 **Waarde logistieke functie Limburg in 2010**

2.1 Eén op acht werknemers heeft een functioneel logistiek beroep

Zoals in hoofdstuk 1 al werd aangegeven hielden in 2010 omgerekend ruim 821.000 mensen zich bezig met functionele logistieke werkzaamheden in Nederland in, oftewel 11,1% van alle arbeidsplaatsen in Nederland in dit jaar. Deze arbeidsplaatsen omvatten werknemers die zowel fulltime als parttime actief waren. Dit aantal arbeidsplaatsen was samengesteld uit 523.000 personen die voor 100% een logistiek beroep hadden, en 91.000, 214.000 en 1.109.000 personen die voor resp. 90%, 50% en 10% een logistiek beroep hadden.

Naast voor heel Nederland kan het aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen op dezelfde wijze ook berekend worden voor provincies en COROP regio's in Nederland, op basis van de specifieke provinciale werkgelegenheidsstructuur. Voor de provincie Limburg en de drie COROP regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg is dit aantal functioneel logistieke arbeidsplaatsen in dit onderzoek berekend voor het jaar 2010.

Tabel 2.1 *Functionele logistieke werkgelegenheid per sector in Limburg in 2010*

- *Uitgedrukt in absoluut aantal arbeidsplaatsen 2010*

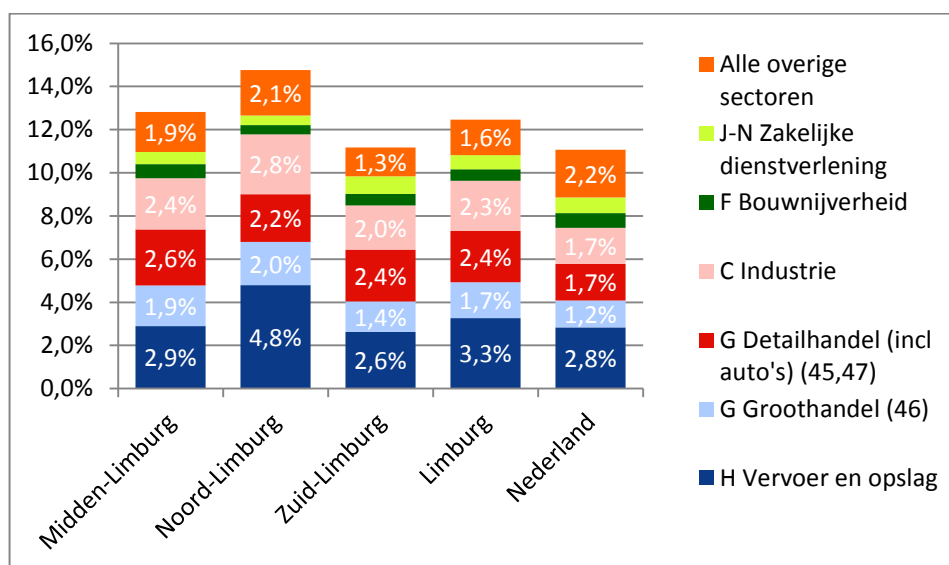
Arbeidsplaatsen in functionele logistiek per sector in 2010	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg	Nederland
H Vervoer en opslag	3.134	6.837	7.386	17.356	210.100
G Groothandel (SBI 46)	2.035	2.861	3.938	8.834	92.500
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2.807	3.153	6.738	12.698	126.100
C Industrie	2.567	3.945	5.752	12.264	124.400
F Bouwnijverheid	706	615	1.509	2.831	50.100
J-N Zakelijke dienstverlening	612	637	2.275	3.524	53.992
Alle overige sectoren	2.015	3.002	3.730	8.747	164.050
TOTAAL # FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	13.877	21.051	31.327	66.254	821.242
TOTAAL # ARBEIDSPLAATSEN	108.206	142.591	280.565	531.362	7.417.000
TOTAAL % FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	12,8%	14,8%	11,2%	12,5%	11,1%

Aandeel functionele logistiek arbeid in totale werkgelegenheid 2010	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg	Nederland
H Vervoer en opslag	2,9%	4,8%	2,6%	3,3%	2,8%
G Groothandel (SBI 46)	1,9%	2,0%	1,4%	1,7%	1,2%
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2,6%	2,2%	2,4%	2,4%	1,7%
C Industrie	2,4%	2,8%	2,0%	2,3%	1,7%
F Bouwnijverheid	0,7%	0,4%	0,5%	0,5%	0,7%
J-N Zakelijke dienstverlening	0,6%	0,4%	0,8%	0,7%	0,7%
Overig	1,9%	2,1%	1,3%	1,6%	2,2%
TOTAAL % FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	12,8%	14,8%	11,2%	12,5%	11,1%

De belangrijkste resultaten uit deze analyse van de functionele logistieke werkgelegenheid 2010 in Limburg zijn de volgende (hierbij zijn arbeidsplaatsen afgerond op honderdtallen):

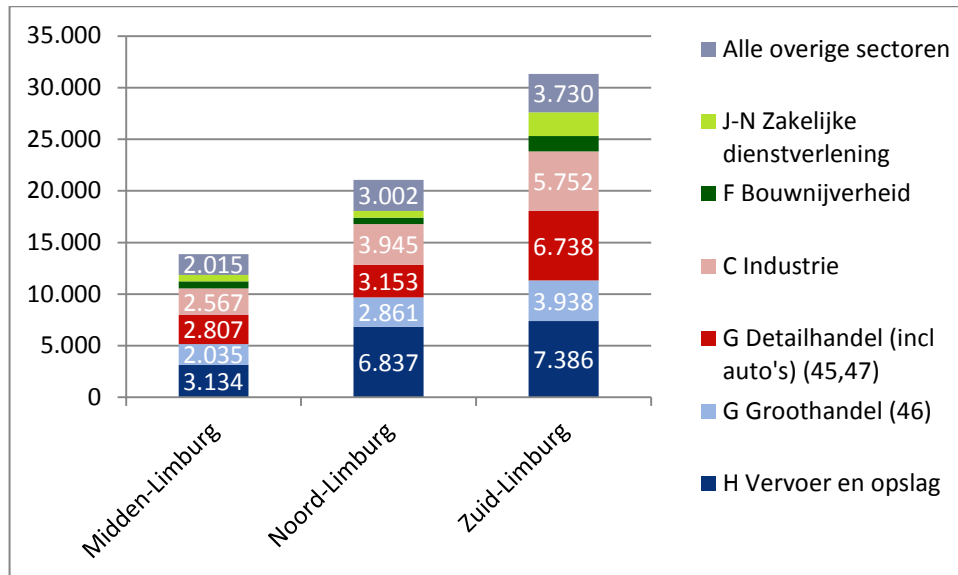
- **Functionele logistieke arbeid is relatief belangrijk voor Limburg:** in totaal waren er 66.300 logistieke arbeidsplaatsen de provincie Limburg in 2010. Dit was 12,5% van het totaal van 531.400 arbeidsplaatsen in Limburg in 2010. De provincie Limburg kende hiermee een hoger aandeel van functionele logistieke activiteiten dan gemiddeld in heel Nederland, daar was het aantal logistieke arbeidsplaatsen 11,1% van het totaal. Hiermee wordt de positie van Limburg als logistieke hot spot wat betreft werkgelegenheid onderstreept.
- **Noord-Limburg kent hoogste aandeel arbeidsplaatsen functionele logistieke werkgelegenheid:** Als naar het procentuele aandeel logistieke werkgelegenheid wordt gekeken, kende de regio Noord-Limburg met 14,8% (21.100 arbeidsplaatsen) aan functionele logistieke werkgelegenheid in 2010 verreweg het grootste aandeel van de drie Limburgse regio's. De regio Midden-Limburg volgde met 12,8% (13.900 arbeidsplaatsen) functionele logistieke werkgelegenheid, terwijl de regio Zuid-Limburg met 11,2% (31.300 arbeidsplaatsen) procentueel de laagste functionele logistieke werkgelegenheid kende. Dit staat in onderstaande figuur nogmaals weergegeven.

Figuur 2.1 Procentueel aandeel functionele logistieke arbeidsplaatsen in totaal aantal arbeidsplaatsen in 2010



- **Zuid-Limburg kende meeste arbeidsplaatsen in functionele logistieke werkgelegenheid:** de regio Zuid-Limburg kende met ruim 31.300 arbeidsplaatsen het grootste absolute volume aan logistieke werkgelegenheid van alle Limburgse regio's in 2010. Daarna volgde de regio Noord-Limburg met 21.100 arbeidsplaatsen en tenslotte de regio Midden-Limburg met 13.900 arbeidsplaatsen. Deze dominante positie van Zuid-Limburg in absolute aantallen komt in onderstaande figuur 2.2 goed naar voren.

Figuur 2.2 Aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen per Limburgse regio in 2010



De functionele logistieke werkgelegenheid is ook in kaart gebracht voor verschillende sectoren. De resultaten zijn hier als volgt:

- **Relatief veel logistieke werkgelegenheid in groothandel, detailhandel en industrie:** De meeste functionele logistieke werkgelegenheid zit zoals verwacht in de sector Vervoer en Opslag, dit is 3,3% (17.400 arbeidsplaatsen) van het totaal aan werkgelegenheid in arbeidsplaatsen Limburg in 2010. Daarna volgt de functionele logistieke werkgelegenheid in de detailhandel (2,4%, 12.700 arbeidsplaatsen) en industrie (2,3%, 12.300 arbeidsplaatsen), gevolgd door de groothandel (1,7%, 8.800 arbeidsplaatsen). De functionele logistieke werkgelegenheid in deze vier sectoren is 9,7% van alle werkgelegenheid in Limburg (bijna 34.000 arbeidsplaatsen). In Nederland vormt de functionele logistiek werkgelegenheid in deze 4 sectoren 7,4% van alle werkgelegenheid.
- **Veel 'verborgen' logistieke werkgelegenheid in groothandel, detailhandel en industrie:** In Limburg had in 2010 in de sector Vervoer en Opslag 59% van alle werknemers een functioneel logistiek beroep (de rest is administratief, klantencontact, etc.). In de groothandel was het aandeel van logistieke beroepen 32%, in de detailhandel 19% en in de industrie 16%. Vooral in de laatste drie sectoren zit er in Limburg functionele logistieke werkgelegenheid 'verborgen', die in eerdere analyses niet naar voren is gekomen. Bijna 50.000 mensen in de provincie verrichtten regelmatig of dagelijks logistieke activiteiten in 2010, terwijl ze niet in de sector Vervoer en Opslag werken, maar elders.

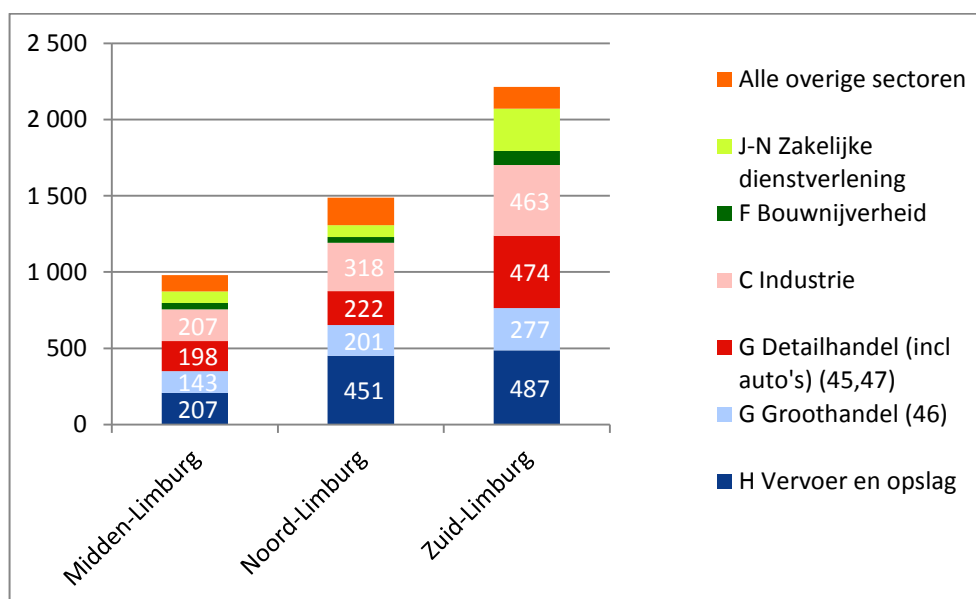
2.2 Toegevoegde waarde functionele logistiek 2010

Naast het aantal arbeidsplaatsen kan ook de toegevoegde waarde van deze functionele logistieke activiteiten voor de Limburgse economie uitgerekend worden. Dit is voor Limburg gedaan op basis van de gemiddelde arbeidsproductiviteit per sector in de provincie in 2010. De arbeidsproductiviteit in de sector Vervoer en opslag was bijvoorbeeld ruim 65.000 Euro per werknemer in 2010, terwijl die in de sector Groot- en detailhandel ruim 70.000 Euro/werknemer was. In de sector Industrie was deze 80.000 Euro/werknemer en in de Bouwnijverheid het laagste met ruim 60.000 Euro/werknemer. Als deze berekening gemaakt wordt bleek de functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg bijna 4,7 miljard Euro in 2010 op te leveren, terwijl dit voor geheel Nederland ruim 58 miljard Euro was. De onderverdeling van deze toegevoegde waarde per sector en regio in Limburg staat weergegeven in onderstaande tabel en figuur.

Tabel 2.2 Toegevoegde waarde functionele logistieke activiteiten per sector in Limburg en Nederland in 2010

Toegevoegde waarde Functionele Logistiek per sector in miljoenen Euro in 2010	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg	Nederland
H Vervoer en opslag	207	451	487	1.145	13.859
G Groothandel (SBI 46)	143	201	277	622	6.512
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	198	222	474	894	8.878
C Industrie	207	318	463	988	10.021
F Bouwnijverheid	43	37	91	171	3.019
J-N Zakelijke dienstverlening	75	78	279	431	6.609
Alle overige sectoren	109	180	142	431	9.131
TOTAAL TOEGEVOEGDE WAARDE	981	1.487	2.214	4.682	58.029

Figuur 2.3 Toegevoegde waarde functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg en Nederland in 2010, in miljoenen euro



De functionele logistieke activiteiten in de sector Vervoer en opslag leverden 1,15 miljard Euro op voor Limburg in 2010, terwijl deze in de sector industrie bijna 1 miljard Euro opbrachten (0,99 miljard Euro). Daarna volgden de groot- en detailhandel, waar gezamenlijk iets meer dan 1,5 miljard Euro (1,52 miljard Euro) wordt gegenereerd aan toegevoegde waarde. In heel Nederland werd er in 2010 ruim 58 miljard Euro aan toegevoegde waarde gegenereerd door functionele logistieke activiteiten in alle sectoren.

2.3 Ketenmanagement van belang naast transport en overslag

De in kaart gebrachte functionele logistieke activiteiten in Limburg kunnen nader worden opgesplitst in de activiteiten van het logistieke sectorhuis, te weten transport en overslag, opslag en warehousing en ketenregie/management. Hiervoor worden de ruim 66.000 functionele logistieke arbeidsplaatsen in Limburg in 2010 toebedeeld naar deze drie categorieën. Voor 2010 is deze berekening gemaakt. Hieruit bleek dat 27-28% van de functionele logistieke activiteiten in Limburg transport en overslag activiteiten waren. Opslag en warehousing maakte eveneens 27-28% van de activiteiten uit, en ketenregie/management iets meer dan 45%. Een compleet overzicht is te vinden in onderstaande tabel 2.3 en figuur 2.4.

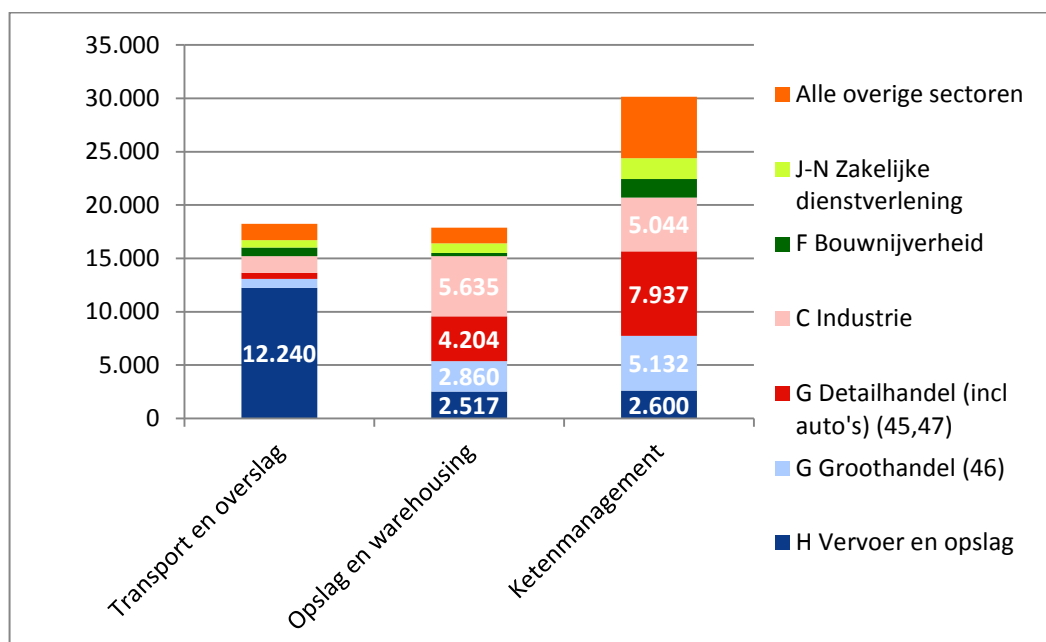
Tabel 2.3 Werkgelegenheid in functionele logistieke activiteiten per categorie sectorhuis in Limburg in 2010
- Uitgedrukt in absoluut aantal arbeidsplaatsen 2010

Arbidsplaatsen in functionele logistiek per categorie in 2010	Totaal	Transport en overslag	Opslag en warehousing	Ketenregie/management
H Vervoer en opslag	17.356	12.240	2.517	2.600
G Groothandel (SBI 46)	8.834	841	2.860	5.132
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	12.698	557	4.204	7.937
C Industrie	12.264	1.585	5.635	5.044
F Bouwnijverheid	2.831	799	290	1.741
J-N Zakelijke dienstverlening	3.524	678	917	1.929
Overig	8.747	1.538	1.442	5.768
TOTAAL	66.254	18.238	17.865	30.151

- Uitgedrukt in procentueel aandeel arbeidsplaatsen 2010

Aandeel functionele logistiek arbeid in totale werkgelegenheid 2010	Totaal	Transport en overslag	Overslag en warehousing	Ketenregie/management
H Vervoer en opslag	17.356	18,5%	3,8%	3,9%
G Groothandel (46)	8.834	1,3%	4,3%	7,7%
G Detailhandel (incl. auto's) (45,47)	12.698	0,8%	6,3%	12,0%
C Industrie	12.264	2,4%	8,5%	7,6%
F Bouwnijverheid	2.831	1,2%	0,4%	2,6%
J-N Zakelijke dienstverlening	3.524	1,0%	1,4%	2,9%
Overig	8.747	2,3%	2,2%	8,7%
TOTAAL	66.254	27,5%	27,0%	45,5%

Figuur 2.4 Werkgelegenheid in functionele logistieke activiteiten per categorie sectorhuis in Limburg in 2010



De conclusies uit deze analyse zijn:

- **Ketenregie/management is relatief groot deel functionele logistieke activiteiten in Limburg:** Het is op het eerste gezicht verrassend dat ketenregie/management met ruim 45% zo'n groot deel van de functionele logistieke activiteiten in Limburg betreft. In de praktijk laten de resultaten zien dat ketenregie/management vooral wordt uitgevoerd binnen andere sectoren dan de sector Vervoer en opslag. Zo zijn in Limburg in zowel de Groothandel, Detailhandel als in de Industrie meer mensen in logistiek ketenregie/management actief dan in de sector Vervoer en opslag zelf.
- **Transport en overslag activiteiten vooral in sector Vervoer en Opslag:** Niet verrassend besteden verladers hun transport en overslag vaak uit aan logistieke dienstverleners. Dit is de reden voor het hoge aandeel (12.200 van de 17.400 arbeidsplaatsen) in de sector Vervoer en opslag in deze categorie van het logistiek sectorhuis. De overslag & warehousing en ketenmanagement activiteiten doen veel verladers echter nog zelf, vandaar het hoge aandeel van deze activiteiten bij andere sectoren, zoals Industrie en Groothandel.

2.4 Functionele logistiek in topsectoren Limburg 2010

In Nederland zijn er enkele jaren geleden negen topsectoren benoemd, waarin het Kabinet en het bedrijfsleven gezamenlijk investeren om de mondiale concurrentiepositie van bedrijven op de lange termijn te verbeteren. Zeven van deze topsectoren zijn voor Limburg relevant, de provincie zet alleen niet in op de topsectoren Water en Creatieve Industrie. Voor elk van deze zeven topsectoren is per regio doorgerekend wat het aandeel is van functionele logistieke activiteiten in Limburg in 2010. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze tabel geeft dezelfde informatie als tabel 2.1, alleen is de lijst uitgebreid met de functionele werkgelegenheid in de zeven topsectoren die voor de Limburgse economie van belang zijn:

- 1 Topsector Logistiek (SBI code 49 t/m 53)
- 2 Topsector Agro & Food (SBI code 10 en 11)
- 3 Topsector Chemie (SBI code 19, 20 en 22)
- 4 Topsector Health & Life Sciences (SBI code 21)
- 5 Topsector Hi-Tech en Materialen (SBI 25 t/m 28)
- 6 Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (SBI code 1)
- 7 Topsector Energie (SBI code 35)

Tabel 2.4 Toegevoegde waarde in functionele logistieke activiteiten per sector in Limburg in 2010

Aandeel functionele logistiek arbeid in totale werkgelegenheid 2010	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg	Nederland
- Topsector Logistiek (Vervoer/Opslag SBI 49 t/m 53)	2,9%	4,8%	2,6%	3,3%	2,8%
- Topsector Agro&Food (Industrie SBI 10+11)	0,2%	0,4%	0,2%	0,2%	0,4%
- Topsector Chemie (Industrie SB 19+20+22)	0,3%	0,2%	0,5%	0,4%	0,2%
- Topsector Health & Life Sciences (Industrie SBI 21)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- Topsector Hi-Tech (Industrie SBI 25 t/m 28)	0,5%	0,9%	0,2%	0,5%	0,3%
- Topsector Tuinbouw (Landbouw SBI 1)	0,6%	1,1%	0,1%	0,5%	0,3%
- Topsector Energie (Energie SBI 35)	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
% LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN IN 7 TOPSECTOREN	4,6%	7,4%	3,6%	4,9%	4,0%
G Groothandel (SBI 46)	1,9%	2,0%	1,4%	1,7%	1,2%
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2,6%	2,2%	2,4%	2,4%	1,7%
C Overige Industrie	1,4%	1,4%	1,1%	1,2%	0,8%
F Bouwnijverheid	0,7%	0,4%	0,5%	0,5%	0,7%
J-N Zakelijke dienstverlening	0,6%	0,4%	0,8%	0,7%	0,7%
Overige sectoren	1,1%	1,0%	1,2%	1,1%	1,9%
TOTAAL % LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	12,8%	14,8%	11,2%	12,5%	11,1%

De belangrijkste conclusies uit bovenstaande tabel zijn de volgende:

- De meeste functionele logistieke werkgelegenheid was vooral te vinden in de topsector Tuinbouw (0,5% van alle Limburgse werkgelegenheid, oftewel bijna 3.000 arbeidsplaatsen) en Hi-Tech (ook 0,5%), naast natuurlijk in de Topsector Logistiek zelf (3,3%). Deze werkgelegenheid in Tuinbouw en Hi-Tech was vooral in Noord-Limburg te vinden, en vrijwel niet in Zuid-Limburg.

- De Topsector Chemie kende ook een redelijk grote functionele logistieke werkgelegenheid, en dit was 0,4% van de totale Limburgse werkgelegenheid in 2010. Hierbij lag het zwaartepunt van de functionele logistieke werkgelegenheid juist in Zuid-Limburg.
- Deze drie Topsectoren kenden meer functioneel logistieke werkgelegenheid in Limburg dan gemiddeld in Nederland, terwijl de Topsectoren Agro&Food, Health & Life Sciences en Energie minder dan gemiddeld vertegenwoordigd waren. De Topsector Agro&Food kende met 0,4% nog de meeste functioneel logistieke werkgelegenheid van de overige Topsectoren.

De functionele logistieke werkgelegenheid in de topsector Logistiek zorgde dus voor 3,3% van alle werkgelegenheid in Limburg (ca. 18.000 arbeidsplaatsen). Daarnaast was de functionele logistieke werkgelegenheid in vier andere topsectoren Hi-Tech, Tuinbouw, Chemie en Agro & Food 1,6% van alle werkgelegenheid in Limburg. In de topsectoren Health & Life Sciences en Energie zat daarentegen vrijwel geen functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg.

2.5 Conclusies waarde functionele logistiek Limburg in 2010

De belangrijkste conclusies uit deze analyse van de waarde van de functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg in 2010 zijn de volgende:

- 1 ***Eén op de acht werknemers in Limburg verricht functionele logistieke activiteiten:*** De provincie Limburg kende met bijna 66.300 arbeidsplaatsen in 2010 een aandeel van 12,5% aan arbeidsplaatsen waarin logistieke activiteiten uitgevoerd worden. Hiermee zijn logistieke activiteiten in Limburg belangrijker dan voor heel Nederland gemiddeld, want daar was het aandeel 11,1% in 2010. Hiermee onderstreepte de sector logistiek wat werkgelegenheid betreft zijn rol als speerpuntsector voor de Limburgse economie.
- 2 ***Zuid-Limburg kende in absolute cijfers de hoogste functionele logistieke werkgelegenheid, Noord-Limburg procentueel:*** Zuid-Limburg kende met 31.300 het hoogste aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen in Limburg, maar Noord-Limburg kende met 14,8% het procentueel hoogste aandeel aan functionele logistieke arbeidsplaatsen in Limburg. Voor de economie van beide regio's lijkt een passend beleid op het gebied van logistieke werkgelegenheid dus van groot belang.
- 3 ***Meer functionele logistieke werkgelegenheid buiten dan in sector Vervoer en opslag:*** De logistieke werkgelegenheid in Limburg zit niet alleen bij de sector Vervoer en opslag, maar juist ook bij de detailhandel, de groothandel en de industrie. In deze sectoren bij elkaar zit bijna 2 maal zoveel logistieke arbeidsplaatsen als in de sector vervoer en opslag alleen. Dit inzicht is van groot belang voor effectief logistiek arbeidsmarktbeleid in Limburg.

- 4 **Ketenregie/management is relatief belangrijk binnen logistieke activiteiten in Limburg:** Als naar alle logistieke activiteiten in Limburg gekeken wordt, valt op dat binnen de sector Vervoer en opslag vooral transport en overslag wordt uitgevoerd. De logistieke activiteiten buiten deze sector betreft vooral ketenregie/management. Zo zijn in Limburg in zowel de groothandel, detailhandel als de industrie meer mensen in ketenregie/management actief dan in de sector Vervoer en opslag.
- 5 **Bijna 4,7 miljard Euro aan toegevoegde waarde door functionele logistieke activiteiten in Limburg:** Deze toegevoegde waarde wordt voor 25% door bedrijven in de sector vervoer en opslag gegenereerd, en voor 75% door bedrijven buiten deze sector. De meeste toegevoegde waarde van logistieke activiteiten wordt dus gecreëerd door groothandels (bijvoorbeeld in Europese Distributiecentra in Limburg, zoals Helly Hansen, Herbalife en Medtronic), verladers en detailhandels.
- 6 **Functionele logistieke werkgelegenheid vooral in topsectoren Tuinbouw, Hi-Tech en Chemie:** In Limburg zit 1,4% van alle werkgelegenheid (bijna 8.000 arbeidsplaatsen) in functionele logistiek in de drie topsectoren Tuinbouw, Hi-Tech en Chemie. Dit is dus meer dan 10% (1,4% afgezet tegen 12,5%) van alle functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg. Dit is relatief meer dan gemiddeld in Nederland, want daar is het minder dan 10% (0,8% afgezet tegen 11,1%). De logistieke functie is dus belangrijk voor de topsectoren Tuinbouw, Hi-Tech en Chemie in Limburg.

Samenvattend kan de functionele en sectorale logistieke werkgelegenheid in Limburg met elkaar vergeleken worden met de indeling van figuur 1.1 en de onderzoeksresultaten uit dit hoofdstuk. Dit is weergegeven in onderstaande overzicht:

Tabel 2.5 Vergelijking functionele en sectorale logistieke werkgelegenheid in Limburg voor 2010

Logistieke werkgelegenheid	Werknemers met logistiek beroep	Werknemers met niet-logistiek beroep
Sector Vervoer en Opslag	3,3% (17.400 arb. plts.)	2,1% (11.200 arb.plts.)
Alle andere sectoren	9,2% (48.900 arb. plts.)	85,4%
Functionele logistieke werkgelegenheid	17.400 + 48.900 arb. plts. =	66.300 arb. plts. (12,5%)
Sectorale logistieke werkgelegenheid	17.400 + 11.200 arb. plts. =	28.600 arb. plts. (5,4%)
Totale Limburgse werkgelegenheid	531.400 arb. plts. in 2010	

Het belang van de functionele logistieke activiteiten in de totale logistieke werkgelegenheid in Limburg komt in tabel 2.5 duidelijk naar voren, omdat er in de sectoren Industrie, Groothandel, Detailhandel, Bouwnijverheid veel logistieke werkgelegenheid is die tot voor kort onderbelicht is gebleven. Vooral in de detailhandel, industrie en groothandel is er functionele logistieke werkgelegenheid. Dit geldt voor Limburg en geheel Nederland, en in de praktijk blijkt dit bijvoorbeeld ook dat er meer bedrijven zijn aangesloten bij de logistieke belangenvereniging EVO (logistiek bij verladers, buiten sector Vervoer en Opslag) dan bij de logistieke belangenvereniging TLN (logistiek bij transporteurs en logistieke dienstverleners, in sector Vervoer en Opslag).

Met deze conclusie en analyses wordt de positie van Limburg als logistieke hotspot in Nederland onderstreept, mede omdat Limburg 12,5% aan functionele logistieke werkgelegen-

heid kende in 2010 tegenover 11,1% voor heel Nederland. Tevens kende Noord-Limburg in 2010 het hoogste percentage werknemers met een logistiek beroep, maar is Zuid-Limburg de belangrijkste logistieke regio in absolute aantallen arbeidsplaatsen.

De analyse in dit hoofdstuk laat zien wat de resultaten zijn voor 2010, maar uiteraard is het gezien de dynamische economische situatie in Limburg belangrijk wat de resultaten zijn voor 2013. Dit wordt nader toegelicht in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 3 **Waarde logistieke functie Limburg in 2013**

3.1 Ruim 12,4% aan functionele logistiek in Limburg in 2013

Tussen 2010 en 2013 zijn er mede door de economische crisis veel veranderingen geweest op de Limburgse arbeidsmarkt. Het aantal arbeidsplaatsen in geheel Limburg is volgens de gedetailleerde provinciale arbeidsmarktgegevens met 3,2% gedaald naar 514.200 arbeidsplaatsen, tegen 531.400 arbeidsplaatsen in 2010.

Deze daling in arbeidsplaatsen is ook terug te vinden in het aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen. Dat aantal daalde met 3,9% in Limburg, van 66.300 arbeidsplaatsen in 2010 naar 63.700 arbeidsplaatsen in 2013. De functionele logistieke werkgelegenheid is dus iets meer dan gemiddeld gedaald. Dit is te begrijpen omdat relatief veel bedrijven met logistieke operaties een relatief laag rendement kennen. Zij kunnen dus eerder bij een langer durende crisis in de gevarenzone komen. Deze meer dan gemiddelde daling in de functionele logistieke werkgelegenheid wordt verder toegelicht in de tabel en de figuur hieronder.

Tabel 3.1 *Werkgelegenheid in functionele logistieke activiteiten per sector in Limburg in 2013*

- *Uitgedrukt in absoluut aantal arbeidsplaatsen 2013*

Arbeitsplaatsen in functionele logistiek per sector in 2013	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg
H Vervoer en opslag	2.900	7.160	6.886	16.947
G Groothandel (SBI 46)	2.008	2.724	3.748	8.479
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2.856	3.174	6.575	12.605
C Industrie	2.509	3.814	5.125	11.449
F Bouwnijverheid	611	536	1.307	2.454
J-N Zakelijke dienstverlening	612	623	2.154	3.389
Overig	1.921	2.824	3.631	8.376
TOTAAL # FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	13.417	20.855	29.426	63.698
TOTAAL # ARBEIDSPLAATSEN	106.476	139.582	268.183	514.241
TOTAAL % FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	12,6%	14,9%	11,0%	12,4%

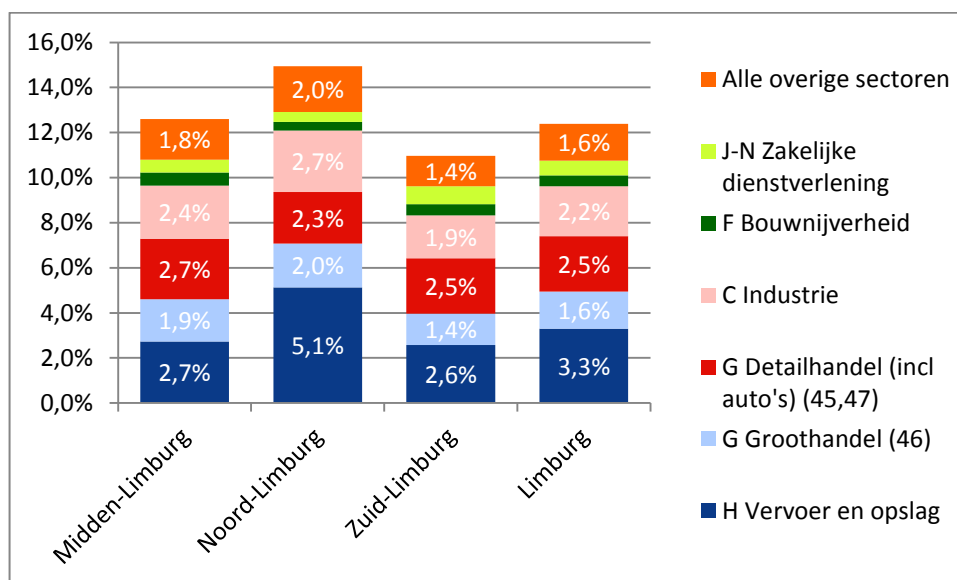
- Uitgedrukt in procentueel stijging/daling arbeidsplaatsen 2010-2013

	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg
Ontwikkeling arbeidsplaatsen 2013 t.o.v. 2010				
TOTAAL # FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	-3,3%	-0,9%	-6,1%	-3,9%
TOTAAL # ARBEIDSPLAATSEN	-1,6%	-2,1%	-4,4%	-3,2%

- Uitgedrukt in procentueel aandeel arbeidsplaatsen 2013

Aandeel functionele logistiek arbeid in totale werkgelegenheid in 2013	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg
H Vervoer en opslag	2,7%	5,1%	2,6%	3,3%
G Groothandel (SBI 46)	1,9%	2,0%	1,4%	1,6%
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2,7%	2,3%	2,5%	2,5%
C Industrie	2,4%	2,7%	1,9%	2,2%
F Bouwnijverheid	0,6%	0,4%	0,5%	0,5%
J-N Zakelijke dienstverlening	0,6%	0,4%	0,8%	0,7%
Overig	1,8%	2,0%	1,4%	1,6%
TOTAAL % LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN	12,6%	14,9%	11,0%	12,4%

Figuur 3.1 Aandeel functionele logistieke werkgelegenheid in totaal aantal arbeidsplaatsen in 2013



De belangrijkste resultaten uit deze analyse voor 2013 zijn de volgende (arbeidsplaatsen afgerond op honderdtallen):

- **Meer dan gemiddelde daling functionele logistieke arbeidsplaatsen 2010-2013:** In totaal waren er 63.700 logistieke arbeidsplaatsen in de provincie Limburg in 2013, dit was 12,4% van het totaal aan arbeidsplaatsen, terwijl dit 12,5% was in 2010. In volume was de teruggang bijna 4% (een kleine 2.600 arbeidsplaatsen), terwijl de totale werkgelegenheid in Limburg met ruim 3% terugliep in 2010-2013.
- **Noord-Limburg kent de minste daling in functionele logistieke werkgelegenheid, Zuid-Limburg de grootste daling:** De regio Zuid-Limburg kende met ruim 29.400 arbeidsplaatsen in 2013 nog steeds het grootste absolute volume aan logistieke werkge-

legenheid van alle Limburgse regio's. Echter, het aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen is hier met 6,1% (bijna 1.900 arbeidsplaatsen) wel het sterkste gedaald in de afgelopen 3 jaar, terwijl dit in Midden-Limburg 3,3% gedaald (ruim 450 arbeidsplaatsen) is en in Noord-Limburg een beperkte 0,9% (een kleine 250 arbeidsplaatsen). Het totaal aantal functionele logistieke arbeidsplaatsen daalde in 2010-2013 meer dan gemiddeld in Midden-Limburg (3,3% t.o.v. 1,6%) en Zuid-Limburg (6,1% t.o.v. 4,4%), en minder dan gemiddeld in Noord-Limburg (0,9% t.o.v. 2,1%). De logistieke activiteiten worden dus relatief belangrijker voor de economie van Noord-Limburg, terwijl in Midden- en Zuid-Limburg een omgekeerde trend zichtbaar is.

- **Functionele logistieke werkgelegenheid zit in 2013 nog steeds bij dezelfde sectoren als in 2010:** De meeste functionele logistieke werkgelegenheid zit in 2013 net zoals in 2010 nog vooral buiten de sector Vervoer en opslag. In deze sector is de functionele logistieke werkgelegenheid steeds 3,3% van alle werkgelegenheid in Limburg in 2013, terwijl de andere 9,1% aan werkgelegenheid logistieke activiteiten in andere sectoren betreft, voornamelijk de detailhandel (2,5%), de industrie (2,2%) en de groothandel (1,6%). Deze verhouding is nauwelijks veranderd ten opzichte van 2010.

3.2 Toegevoegde waarde functionele logistiek in 2013

Naast het aantal arbeidsplaatsen kan ook voor 2013 wederom de toegevoegde waarde van de functionele logistieke activiteiten voor de Limburgse economie uitgerekend worden. Dit is op dezelfde manier gedaan als voor 2010. Bij deze berekening blijkt dat de toegevoegde waarde van alle functionele logistieke activiteiten in Limburg in 2013 met 4,7 miljard Euro vrijwel gelijk is gebleven. In totaal is de toegevoegde waarde van deze activiteiten met 0,3% (16 miljoen Euro) gestegen. Deze stijging kwam vooral door de stijging van de arbeidsproductiviteit per werknemer in 2010-2013 in Limburg. Deze was 4,3%, en dit compenseerde de daling van de functionele logistieke werkgelegenheid in arbeidsplaatsen. De onderverdeling per sector en regio in Limburg staat weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.2 Toegevoegde waarde functionele logistieke activiteiten per sector in Limburg in 2013

Toegevoegde waarde Functionele Logistiek per sector in miljoenen Euro in 2013	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg
H Vervoer en opslag	210	519	499	1 229
G Groothandel (46)	143	194	267	604
G Detailhandel (incl. auto's) (45,47)	203	226	469	898
C Industrie	227	345	464	1 036
F Bouwnijverheid	37	33	80	151
J-N Zakelijke dienstverlening	76	77	267	420
Overig	92	143	124	360
TOTAAL TOEGEVOEGDE WAARDE 2013	990	1 538	2 170	4 698
TOTAAL TOEGEVOEGDE WAARDE 2010	981	1 487	2 214	4 682
% verandering toegevoegde waarde 2010-2013	+0,9%	+3,4%	-2,0%	+0,3%

Als naar de verschillen tussen 2010 en 2013 gekeken wordt, valt op dat in Noord-Limburg een stijging van 3,4% in toegevoegde waarde was, en in Zuid-Limburg een daling van 2,0%. Deze stijging en daling zijn direct gerelateerd aan de ontwikkeling van de logistieke functionele werkgelegenheid in de verschillende Limburgse regio's.

3.3 Functionele logistiek in topsectoren Limburg 2013

Ook de functionele werkgelegenheid in 2013 voor de zeven topsectoren in Limburg kan op dezelfde wijze berekend worden als in 2010. Het resultaat van deze berekening is te vinden in onderstaande figuur, waarin telkens een vergelijking is gemaakt met 2010.

Tabel 3.3 Toegevoegde waarde in functionele logistieke activiteiten per sector in Limburg in 2013 (vgl. 2010)

Aandeel functionele logistiek arbeid in totale werkgelegenheid 2013 (vgl. met 2010)	Midden-Limburg	Noord-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg
- Topsector Logistiek (Vervoer/Oprslag SBI 49 t/m 53)	2,7%	5,1%	2,6%	3,3%
- Topsector Agro & Food (Industrie SBI 10+11)	0,2%	0,4%	0,2%	0,3%
- Topsector Chemie (Industrie SB 19+20+22)	0,3%	0,2%	0,5%	0,3%
- Topsector Health & Life Sciences (Industrie SBI 21)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- Topsector Hi-Tech (Industrie SBI 25 t/m 28)	0,5%	0,8%	0,2%	0,5%
- Topsector Tuinbouw (Landbouw SBI 1)	0,6%	1,0%	0,1%	0,5%
- Topsector Energie (Energie SBI 35)	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
% LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN IN 7 TOPSECTOREN in 2013	4,4%	7,5%	3,6%	4,9%
% LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN IN 7 TOPSECTOREN in 2010 (ter vergelijking)	4,6%	7,4%	3,6%	4,9%
G Groothandel (SBI 46)	1,9%	2,0%	1,4%	1,6%
G Detailhandel (incl. auto's) (SBI 45,47)	2,7%	2,3%	2,5%	2,5%
C Overige Industrie	1,4%	1,3%	1,0%	1,2%
F Bouwnijverheid	0,6%	0,4%	0,5%	0,5%
J-N Zakelijke dienstverlening	0,6%	0,4%	0,8%	0,7%
Overige sectoren	1,1%	1,0%	1,2%	1,1%
TOTAAL % FUNCTIONELE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN in 2013	12,6%	15,0%	11,0%	12,4%
TOTAAL % FUCNTIONELOE LOGISTIEKE ARBEIDSPLAATSEN in 2010 (ter vgl.)	12,8%	14,8%	11,2%	12,5%

De belangrijkste conclusies uit bovenstaande tabel zijn de volgende:

- De functionele logistieke werkgelegenheid in de topsectoren is nauwelijks veranderd in 2013 ten opzichte van 2010. Voor heel Limburg is dit gelijk gebleven op 4,9% van alle werkgelegenheid. In Midden-Limburg is een lichte daling met 0,2% waarneembaar, en in Noord-Limburg een lichte stijging van 0,1%.
- In Zuid-Limburg blijft het aandeel functionele logistieke arbeidsplaatsen in de zeven topsectoren gelijk (3,6%), terwijl het buiten deze topsectoren daalt (van 11,2% naar

11,0%). Dit geeft aan dat de logistieke werkzaamheden in de topsectoren in Zuid-Limburg beter behouden blijven dan daarbuiten.

3.4 Conclusies waarde functionele logistiek Limburg in 2013

De belangrijkste conclusies uit deze analyse van de functionele logistieke werkgelegenheid in Limburg voor 2013 in vergelijking met 2010 zijn de volgende:

- 1 **Functionele logistieke werkgelegenheid vrijwel gelijk op 12,4% in 2013:** De provincie Limburg kende met ruim 63.700 arbeidsplaatsen in 2013 een aandeel van 12,4% aan beroepen waarin logistieke activiteiten uitgevoerd worden. Dit is een lichte daling van 0,1% ten opzichte van 2010, maar logistiek is hiermee wat werkgelegenheid betreft nog steeds een speerpuntsector voor de Limburgse economie. Nog steeds werken één op de acht Limburgers in de logistieke sector, bij een logistieke dienstverlener of elders in andere sectoren.
- 2 **Zuid-Limburg heeft nog steeds meeste functionele logistieke werkgelegenheid, maar relatief sterke 6,1% daling:** De regio Zuid-Limburg kende met 29.400 het hoogste aantal arbeidsplaatsen van alle regio's in Limburg, maar de afname was 1.900 arbeidsplaatsen in 2010-2013 (6,1%). De regio Noord-Limburg kende maar een daling van 250 arbeidsplaatsen van 21.100 naar 20.900 in dezelfde periode (-0,9%) Voor de economie van beide regio's is het van belang dat hier met passend beleid op wordt ingespeeld. Bij Zuid-Limburg kan hierbij bijvoorbeeld de focus liggen op de logistieke werkgelegenheid die direct verbonden is met de topsector Chemie.
- 3 **Toegevoegde waarde functionele logistiek blijft op peil vanwege toename arbeidsproductiviteit:** In totaal is de toegevoegde waarde van functionele logistieke activiteiten in Limburg vrijwel gelijk gebleven op 4,7 miljard Euro tussen 2010-2013. Deze kwam vooral door de stijging van de arbeidsproductiviteit per werknemer in 2010-2013 in Limburg, deze was 4,3% en dit compenseerde de daling van 3,9% in de functionele logistieke werkgelegenheid in arbeidsplaatsen.
- 4 **Functionele logistieke werkgelegenheid vooral buiten sector vervoer en opslag:** De logistieke werkgelegenheid in Limburg zit ook in 2013 niet alleen bij de sector vervoer en opslag, maar juist ook bij de detailhandel, de groothandel en de industrie. In deze sectoren bij elkaar zitten bijna 2 maal zoveel (16.900 vs. 32.500) logistieke arbeidsplaatsen als in de sector vervoer en opslag. Logistieke werkgelegenheid zit voor Limburg dus niet alleen in de sector vervoer en opslag, maar vooral ook in logistieke beroepen buiten deze sector.

Samenvattend kan ook voor 2013 de functionele en sectorale logistieke werkgelegenheid in Limburg met elkaar vergeleken worden via de indeling van figuur 1.1 en de onderzoeksresultaten uit dit hoofdstuk. Dit is weergegeven in onderstaand overzicht:

Tabel 3.4 Vergelijking functionele en sectorale logistieke werkgelegenheid in Limburg voor 2013

Logistieke werkgelegenheid	Werknemers met logistiek beroep	Werknemers met niet-logistiek beroep
Sector Vervoer en Opslag	3,3% (16.900 arb. plts., -500)	2,0% (10.200 arb.plts., -1.000)
Alle andere sectoren	9,1% (46.800 arb. plts., -2.100)	85,6%
Functionele logistieke werkgelegenheid	16.900 + 46.800 arb. plts. =	63.700 arb. plts. (12,4%)
Sectorale logistieke werkgelegenheid	16.900 + 10.200 arb. plts. =	27.100 arb. plts. (5,3%)
Totale Limburgse werkgelegenheid	514.200 arb. plts. In 2013	

Het belang van de functionele logistieke activiteiten in de totale logistieke werkgelegenheid in Limburg komt in tabel 3.4 wederom duidelijk naar voren, net als voor 2010 (zie hoofdstuk 2). Vooral in de detailhandel, industrie en groothandel is er functionele logistieke werkgelegenheid. Het is wel zo dat in de periode 2010-2013 de functionele logistieke werkgelegenheid met 2.600 arbeidsplaatsen is afgenomen, en deze afname zit zowel in de sector Vervoer en Opslag (-500 arbeidsplaatsen) als in andere sectoren (-2.100 arbeidsplaatsen).

Een dergelijke analyse kan ook voor de drie deelregio's gemaakt worden, deze staat in onderstaande tabel.

Tabel 3.5 Vergelijking functionele en sectorale logistieke werkgelegenheid in Limburgse regio's voor 2013

- Analyse Midden-Limburg

Logistieke werkgelegenheid	Werknemers met logistiek beroep	Werknemers met niet-logistiek beroep
Sector Vervoer en Opslag	2,7% (2.900 arb. plts)	1,9% (2.000 arb.plts)
Alle andere sectoren	9,9% (10.500 arb. plts.)	85,5%

- Functionele logistieke werkgelegenheid	2.900 + 10.500 arb. plts. =	13.400 arb. plts. (12,6%)
- Sectorale logistieke werkgelegenheid	2.900 + 2.000 arb. plts. =	4.900 arb. plts. (4,7%)
Totale werkgelegenheid Noord-Limburg	106.500 arb. plts. in 2013	

- Analyse Noord-Limburg

Logistieke werkgelegenheid	Werknemers met logistiek beroep	Werknemers met niet-logistiek beroep
Sector Vervoer en Opslag	5,1% (7.200 arb. plts.)	3,5% (4.900 arb. plts.)
Alle andere sectoren	9,8% (13.700 arb. plts.)	81,6%

- Functionele logistieke werkgelegenheid	7.200 + 13.700 arb. plts. =	20.900 arb. plts. (14,9%)
- Sectorale logistieke werkgelegenheid	7.200 + 4.900 arb. plts. =	12.100 arb. plts. (8,6%)
Totale werkgelegenheid Noord-Limburg	139.600 arb. plts. in 2013	

- Analyse Zuid-Limburg

Logistieke werkgelegenheid	Werknemers met logistiek beroep	Werknemers met niet-logistiek beroep
Sector Vervoer en Opslag	2,6% (6.900 arb. plts.)	1,7% (4.700 arb.plts.)
Alle andere sectoren	8,4% (22.500 arb. plts.)	87,3%

- Functionele logistieke werkgelegenheid	6.900 + 22.500 arb. plts. =	29.400 arb. plts. (11,0%)
- Sectorale logistieke werkgelegenheid	6.900 + 4.700 arb. plts. =	11.600 arb. plts. (4,3%)
Totale werkgelegenheid Noord-Limburg	268.200 arb. plts. in 2013	

Uit deze regionale analyse van functionele en sectorale werkgelegenheid blijkt dat er flinke verschillen zitten in het belang van logistieke werkgelegenheid in 2013. In Noord-Limburg heeft de sector Vervoer en Opslag een aandeel van 8,6% in de totale werkgelegenheid, terwijl dit in Midden-Limburg 4,6% is en in Zuid-Limburg 4,3%. Als naar de functionele logistieke werkgelegenheid buiten de sector Vervoer en Opslag gekeken wordt zijn deze verschillen echter iets minder groter. Zuid-Limburg kent een aandeel van 8,4% aan mensen met een logistiek beroep in de sectoren Industrie, Groot- en Detailhandel, Bouwnijverheid, etc., terwijl dit aandeel in Midden-Limburg 9,9% is en in Noord-Limburg 9,8%. De logistiek in Zuid-Limburg zit dus relatief nog veel bij de bedrijven zelf, en lijkt relatief weinig uitbesteed.

Samenvattend kan gesteld worden dat ook in 2013 Limburg wat werkgelegenheid betreft nog steeds als logistieke hotspot in Nederland aangemerkt kan worden. De reden is dat relatief veel mensen een logistiek beroep verrichtten in Limburg, binnen of buiten de sector Vervoer en Opslag, namelijk 12,5% (2010) en 12,4% (2013) in Limburg versus 11,1% (2010) in Nederland. Eveneens onveranderd is dat Noord-Limburg procentueel de belangrijkste logistieke regio in Limburg lijkt (14,9% functionele werkgelegenheid vs. 12,6% voor Midden-Limburg en 11,0% in Zuid-Limburg). Zuid-Limburg blijft de belangrijkste regio in absolute aantallen arbeidsplaatsen logistiek (29.400 arbeidsplaatsen vs. 20.900 in Noord-Limburg en 13.400 in Midden-Limburg). Echter, in 2010-2013 is de daling in logistieke arbeidsplaatsen in Zuid-Limburg met ruim 2.600 arbeidsplaatsen (6,1% van 66.300 naar 63.700) het hoogste geweest, en dit is meer dan de algemene daling van 4,4% voor de werkgelegenheid in de regio Zuid-Limburg. De logistieke functie in Zuid-Limburg kan, als deze trend voortduurt, op de lange termijn dus stagneren.

Logistiek blijft hiermee een belangrijke economische activiteit voor Limburg, waarmee in 2013 4,7 miljard Euro aan toegevoegde waarde is gemoeid. Een passend arbeidsmarktbeleid om de logistieke functie als speerpunt van de Limburgse economie verder te stimuleren lijkt dus essentieel voor handhaving en versterking van de logistieke hotspot Limburg. Dit arbeidsmarktbeleid moet zich hierbij niet alleen richten op het stimuleren van activiteiten in de sector Vervoer en Opslag, maar juist ook op de functionele logistieke activiteiten in andere sectoren.

Bijlage 1

Lijst logistieke beroepen

Op basis van de lijst met ca. 450 beroepen van het CBS¹ zijn de volgende beroepen geselecteerd die volledig of deels op logistiek gericht zijn. De volledig logistieke beroepen staan genummerd met een 1, terwijl de deels logistieke beroepen genummerd staan met een 2 en daarachter een percentage dat het logistieke gehalte aangeeft.

Deze lijst is de uitkomst van de interne discussie, en de input van de begeleidingsgroep. In de lijst is een onderscheid gemaakt naar de categorieën van het Sectorhuis.

Code ISCO-08	Omschrijving ISCO-08 groepen	Keuze	% logistiek	Categorie sectorhuis
1324	Managers logistiek, distributie en aanverwante gebieden	1	100	1 2 4
3331	Inklaringsagenten en expediteurs	1	100	4
4321	Logistiek medewerkers, medewerkers materiaal-, voorraad- planning en -beheer	1	100	1 2 4
4323	Transportplanners	1	100	1 2 4
4412	Postboden en postsorteerders	1	100	1
8332	Vrachtwagenchauffeurs	1	100	1
8344	Heftruckchauffeurs	1	100	2
9321	Inpakkers	1	50	1 2
9333	Laders en lossers	1	100	1
9611	Vuilnisophalers en ophalers van afval voor recycling	1	100	1
3151	Scheepswerktuigkundigen	2	90	1
3152	Dekofficieren en loodsen	2	90	1
8322	Chauffeurs auto's, taxi's en bestelwagens	2	90	1
8350	Dekpersoneel op schepen	2	90	1
9331	Fietskoeriers en fietstaxichauffeurs	2	90	1
1420	Managers detail- en groothandel	2	50	1 2 4
4322	Werkvoorbereiders, productieplanners en orderbegeleiders	2	100	4
8343	Kraandrijvers en bedieningspersoneel mobiele kranen	2	50	1
9334	Vakkenvullers	2	50	2
9621	Boden, kruiers en bestellers	2	100	1
0110	Officieren	2	10	1 2 4
0210	Onderofficieren	2	10	1 2
0310	Andere militaire rangen	2	10	1 2
1311	Managers landbouw en bosbouw	2	10	1 2 4
1312	Managers aquacultuur en visserij	2	10	1 2 4
1321	Managers industrie	2	10	1 2 4
1322	Managers mijnbouw	2	10	1 2 4
1323	Managers bouwnijverheid	2	10	1 2 4
3121	Toezichhoudend personeel in de mijnbouw	2	10	1 2
3122	Toezichhoudend personeel in de industrie	2	10	1 2
3123	Toezichhoudend personeel in de bouwnijverheid	2	10	1 2

¹ De lijst is terug te vinden op <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/isco08/index.htm> Hier zijn de uitgebreide beschrijvingen van de beroepen te lezen. Van deze lijst zijn alleen de beroepen met een 4-cijferige code gebruikt

Code				Categorie
ISCO-08	Omschrijving ISCO-08 groepen	Keuze	% logistiek	sectorhuis
3153	Piloten, vlieginstructeurs	2	10	1
3154	Luchtverkeersleiders	2	10	4
3323	Inkopers	2	10/902	4
3434	Chef-koks	2	10	1 2
5211	Markt- en kioskverkopers	2	10	1 2 4
5221	Winkeliers	2	10	2 4
5222	Teamleiders detailhandel	2	10	1 2
6111	Akkerbouwers en groentetelers volle grond	2	10	1 2
6112	Telers van fruit en andere boom- en struikvruchten	2	10	1 2
6113	Hoveniers, tuinders en kwekers	2	10	1 2
6114	Telers van diverse gewassen	2	10	1 2
6121	Veehouders m.u.v. pluimvee	2	10	1 2
6122	Pluimveehouders	2	10	1 2
6123	Bijenhouders en telers van andere insecten en wormen	2	10	1 2
6129	Pelsdierenfokkers en veetelers n.e.g.	2	10	1 2
6130	Agrariërs gemengd bedrijf	2	10	1 2
6210	Bosbouwers	2	10	1
6222	Vissers in binnen- en kustwateren	2	10	1
6223	Vissers, op volle zee	2	10	1
6224	Jagers en vallenzetters	2	10	1 2
7111	Allround bouwvakkers, kleine bouwaannemers	2	10	1 2 4
7112	Stratenmakers, metselaars	2	10	1 2
7113	Steenhouwers, -bewerkers en -snijders	2	10	1 2
7114	Betonwerkers, betonafwerkers	2	10	1 2
7115	Timmerlieden	2	10	1 2
7119	Steigerbouwers, bouwarbeiders ruwbouw n.e.g.	2	10	1 2
7121	Dakdekkers	2	10	1 2
7122	Vloerleggers en tegelzetters	2	10	1 2
7123	Stukadoors	2	10	1 2
7124	Isoleerders	2	10	1 2
7125	Glaszetters	2	10	1 2
7126	Loodgieters en pijpfitters	2	10	1 2
7127	Installateurs luchtbehandeling en koeltechniek	2	10	1 2
7131	Schilders en behangers	2	10	1 2
7132	Verf- en lakspuiters	2	10	1 2
7133	Schoorsteenvegers en gevelreinigers	2	10	1 2
8111	Delfstoffenwinnaars	2	10	2
8311	Treinmachinisten	2	10	1
8312	Remmers, sein en wisselwachters	2	10	1
9211	Hulparbeiders akkerbouw	2	10	1 2
9212	Hulparbeiders veeteelt	2	10	1 2
9213	Hulparbeiders op gemengde bedrijven	2	10	1 2
9214	Hulparbeiders tuinbouw	2	10	1 2
9215	Hulparbeiders bosbouw	2	10	1 2
9216	Hulparbeiders visserij en visteelt	2	10	1 2
9311	Hulparbeiders mijnbouw	2	10	1 2
9312	Hulparbeiders weg- en waterbouw	2	10	1 2
9313	Bouwwakhulpen	2	10	1 2
9329	Hulparbeiders industrie n.e.g.	2	10	1 2
9520	Straatverkopers (m.u.v. voedsel)	2	10	1 2
9622	Losse arbeiders	2	10	1 2

² Dit beroep bestaat in basis voor 90% uit logistieke activiteiten. Echter, in de dienstensector hebben de activiteiten van een inkoper maar beperkt betrekking op fysieke goederen. Derhalve is in de dienstensectoren, met uitzondering van de groot- en detailhandel, het aandeel logistieke activiteiten op 10% gezet voor inkopers

Code	Omschrijving ISCO-08 groepen	Keuze	% logistiek	Categorie sectorhuis
ISCO-08 9623	Meteropnemers en geldophalers verkoopautomaten	2	10	1

20131360